

Марія Кравчук,

аспірант катедри адміністративного,
цивільного та господарського права і процесу
Пенітенціарної академії України, голова
Ріпкинського районного суду Чернігівської
області

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1414-3681>

ФУНКЦІЇ СУДУ ПРИ РОЗГЛЯДІ СПРАВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

У статті здійснено аналіз сучасних наукових поглядів на функції суду. Виокремлено два основних погляди, що становлять собою поділ на правосуддя та інші, а також - правосуддя та його складові. Виділено наступні основні функції суду при розгляді справ: правосуддя, правозахисна, контрольна, каральна та правоохоронна. Доведено, що при розгляді справ про адміністративні правопорушення суди виконують тотожні функції з органами Національної поліції. Наголошено, що суди та органи Національної поліції розглядають за певних обставин однакові склади правопорушень, що відрізняються лише повторністю чи неповнолітнім суб'єктом. Здійснено порівняння варіативності рішень суду та органів Національної поліції при обранні виду стягнення. З огляду на ці твердження сформувано висновок про те, що суд при розгляді таких справ не виконує функцію правосуддя.

Ключові слова: функції суду, адміністративні правопорушення, органи Національної поліції, правосуддя, адміністративні стягнення.

Kravchuk M.

Functions of the court in administrative offence cases

The article analyzes modern scientific views on the functions of the court. The author distinguishes two main views, which are the division into justice and others, as well as justice and its components. The author reveals the concept of justice as an independent branch of state activity and characterizes the content of procedural activity.

The relevance of the topic lies in the need to reform the legislation on administrative offenses which was created in the Soviet Union, and in the delimitation of the competence of courts and public administration bodies. In particular, in the course of reforming, it is necessary to determine whether it is expedient for courts to consider administrative offenses with a criminal nature.

The purpose of the article is to distinguish a special function of the court - justice - which is different from the functions of other branches of power, and to determine whether this function is inherent in the court's consideration of cases on administrative offenses.

Based on the results of the study, the author identifies the following main functions of courts in case consideration: justice, human rights protection, control, punitive and law enforcement. It is proved that when considering cases of administrative offenses, courts perform identical functions with the National Police. It is emphasized that under certain circumstances, courts and the National Police consider the same offenses which differ only in terms of repetition or a minor subject. The author compares the variability of court decisions and decisions of the National Police when choosing the type of penalty. Given these statements, the author concludes that the court does not perform the function of justice in such cases, since there is no procedural form for consideration of this category of cases. The study of the issue of separating the functions of the court from the functions inherent in other branches of government will allow further determining the categories of cases which may be transferred to the competence of other branches of government, and thereby relieve the judicial system.

Keywords: functions of the court, administrative offenses, National Police, justice, administrative penalties.

Постановка проблеми. Еволюція судової влади розпочинала свій шлях від верховного правителя перших державних утворень, коли одна людина уособлювала собою єдину владу над людьми без розподілу, що відбувся значно пізніше. Відтак саме явище влади мало настільки змішану природу, що процес функціональної автономізації судової влади не завершений і на сьогодні. У цьому контексті виникає багато питань щодо ролі судді у статусі слідчого судді, його функціонального призначення при розгляді справ про

адміністративні правопорушення, участі у непозовному чи безспірному провадженнях. Досить тривалий час судова система потерпає від нестачі суддів. Європейський суд з прав людини має численну практику, де зафіксовано надмірну тривалість судових проваджень в українських судах, наприклад у групі справ «Меріт / Світлана Науменко проти України». Така ситуація має суттєвий вплив на гарантію розгляду справи упродовж розумного строку, закріплену у статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Судова гілка влади є частиною державної влади, а тому їй завжди притаманні функції публічної адміністрації. Натомість, на сьогодні відсутні чітко визначені функції судової влади, що притаманні виключно цій гілці влади.

Відтак дослідження проблематики виокремлення функцій суду з-поміж функцій, притаманних іншим гілкам влади, дозволить у подальшому визначити категорії справ, що можуть бути передані у компетенцію інших гілок влади, і тим самим розвантажити судову систему.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Роль судової влади та її функції досліджували такі науковці як Боровик А., Булкат М., Васильченко О., Колич О., Мандзик П., Марочкін І., Мирось К., Остафійчук Л., Попадинець Г., Процюк І., Чорна С., які однозначно у своїх дослідженнях ствердили основну функцію судової влади – правосуддя. Водночас думки щодо інших функцій у ієрархії функціонального призначення судової гілки влади мають розбіжності, що започаткувало відповідну проблему. Крім того, вказаними авторами не досліджувалась вузька тематика функцій суду при розгляді справ про адміністративні правопорушення.

Метою статті є виокремлення особливої функції суду - правосуддя, відмінної від функцій органів інших гілок влади, та визначення притаманності цієї функції при розгляді справ про адміністративні правопорушення.

Виклад основного матеріалу дослідження. У дореволюційному суспільстві функція судової влади зводилася до вирішення спорів і встановлення справедливості шляхом відправлення правосуддя. За радянських часів суду відводилася роль правосуддя, що вважалось однією з численних функцій соціалістичної держави. Суд також наділявся непритаманною йому роллю вихователя громадян. На початку 80-х рр. XX ст. у науковій літературі було порушено питання про необхідність виконання судовою владою функції контролю. У подальшому ця думка знайшла підтримку в законодавця, і на судову владу було покладено функцію конституційного контролю [1, с. 17].

Попадинець Г. О. вважає, що правосуддя є однією з функцій судової влади, діяльністю судових органів (судів) [2, с. 116].

Чорна С. З. звертає увагу на існування одного з сучасних наукових підходів щодо розуміння судової влади: функціонального, який ототожнює судову владу з її функцією – правосуддям [3, с. 8].

Аналогічно, Булкат М. С. у своєму дослідженні зауважувала, що традиційно науковці виокремлюють функцію здійснення правосуддя та «усі інші», без особливого уточнення їх природи, значення, місця в загальній системі [4, с. 221].

Боровик А. В. та Мандзик П. І., проаналізувавши найбільш характерні класифікації функцій судової влади, запропонували свій розподіл функцій національної системи правосуддя залежно від сфери впливу: загальноюридичні та спеціально-правові. Загальноюридичні функції національна система правосуддя здійснює як одна з ланок механізму держави. До них належать: захист прав і свобод людини і громадянина; правотворча; правозастосовна; контрольно-наглядова. До спеціально-правових функцій можна віднести: правосуддя; позовне провадження; розгляд і вирішення справ у безспірному порядку; тлумачення правових норм [5, с. 21].

Нам імпонує такий розподіл в частині наших уявлень про гібридний функціонал суду (навіть без оцінки органів суддівського врядування та самоврядування). Ми підтримуємо думку більшості науковців щодо основної функції судової влади – правосуддя, і щодо відсутності підстав заперечувати існування інших функцій судової влади як влади державної.

Тим не менш, за наведеної класифікації виникає проблема відмежування функції правосуддя від інших загальнодержавних функцій.

З буквального розуміння статті 124 Конституції України випливає, що правосуддя – це діяльність судів, у якій можуть брати участь присяжні.

Абзац перший пункту 3 мотивувальної частини ухвали Конституційного Суду України про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням державного зовнішньоекономічного підприємства «Славутич-Сталь» щодо тлумачення статті 124 Конституції України і Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» від 14 жовтня 1997 року № 44-з/97 визначив, що від-

повідно до статті 124 Конституції України правосуддя – це самостійна галузь державної діяльності, яку суди здійснюють шляхом розгляду і вирішення в судових засіданнях в особливій, встановленій законом процесуальній формі цивільних, кримінальних та інших справ [6].

Таким чином, правосуддям є розгляд і вирішення судових справ у особливій процесуальній формі. Нам видається правильним вважати процесуальною формою розгляду і вирішення справ у судах сукупність розгалужених послідовних правил, встановлених у процесуальному законі. Процесуальний закон є інструкцією судді з порядку дій з моменту вступу особи у судовий процес до моменту завершення супроводу виконання судового рішення, якщо такий супровід потребує судового втручання. Хоча багато науковців іменують цей процес судочинством.

Колич О. І. вважає, що недоцільно ототожнювати поняття «правосуддя» та «судочинство». Правосуддя є більш широкою категорією, аніж судочинство, і включає останнє як форму діяльності суду. Водночас, судочинство не завжди можна вважати правосудним. У демократичних державах пріоритетне завдання судової влади – забезпечити панування права, а відтак – гарантувати правосуддя. Першопричиною судового розгляду є наявність конфлікту, який завжди має соціальний характер [7, с. 66].

Як ми знаємо, праслав'янське слово «право» означає «правий», «прямий», «справедливий», а дієслово «судити» кожен з нас розуміє як відділення правильного від неправильного в межах особистих уявлень про право.

За такого побутового розуміння в контексті досліджуваної теми ми можемо зробити висновок про те, що правосуддям є, передусім, розумовий процес оцінки дій, рішень чи бездіяльності юридичних чи фізичних осіб за критерієм правильності, який встановлений у законі або ж відповідає моральним засадам суспільства.

В Україні існує безліч контролюючих та правоохоронних органів, які мають відповідні повноваження, а частина з них навіть переплітається з повноваженнями суду (повторність вчинення адміністративного правопорушення, вчинення адміністративного правопорушення неповнолітнім тощо). Однак, вочевидь, у питаннях позбавлення свободи та спеціальних прав, захисті неповнолітніх держава довіряє роль арбітра виключно суду.

З огляду на це, крім такої функції судової влади, як правосуддя, очевидним вбачається функція правового захисту особистості (правозахисна).

На цьому, зокрема, наголошують Васильченко О. П. та Процюк І. В., зазначаючи, що головною функцією судової влади є функція здійснення правосуддя. Поряд з відправленням правосуддя незалежний і безсторонній суд у правовій державі здійснює також і функцію захисту прав та свобод людини і громадянина [8, с. 28].

Таким же функціоналом в Україні наділена адвокатура, однак, на відміну від цієї інституції, суд має владно-вольовий аспект.

Багато авторів також виділяють серед функцій суду контрольну. Як в аспекті конституційного контролю, інстанційного контролю, так і в аспекті контролю за виконанням судових рішень, а також шляхом постановлення окремих ухвал.

Остафійчук Л. А. у звуженому вигляді інтерпретує контрольну функцію судів як таку, що має на меті справедливе, ефективне й своєчасне поновлення в правах, якщо їх порушення встановлено рішенням суду, що набрало законної сили. З огляду на викладене, вважаємо, що лише положення частин 1-7 статті 382 КАС України визначають процедуру встановлення судового контролю за виконанням судових рішень в адміністративних справах, що відповідає Висновку № 13 (2010) КРЕС, адже здійснюється а) за заявою позивача, на користь якого прийнято судові рішення, б) в межах того ж провадження що й адміністративна справа та в) поза межами виконавчого провадження [9, с. 396].

Нас цікавить досліджувана тема в контексті розгляду судами справ про адміністративні правопорушення, а отже ми оминаємо дослідження питання конституційного та інстанційного контролю, зосереджуючись на питанні виключно контролю, що здійснюється в площині правосуддя, як контролю за діяльністю інших органів та осіб у процесі виконання судових рішень.

При цьому, питання постановлення окремих ухвал потребує окремого дослідження, оскільки контроль за дотриманням законодавства імпліцитно має усі ознаки паритетної участі громадськості у викритті правопорушників. Постановлення окремих ухвал при виявленні у цивільному чи адміністративному процесі положень законодавства є правом суду (ст. 249 КАС України, ст. 262 ЦПК України) та оцінка реалізації цього права судом будь-якими державними органами не передбачена. У кримінальному судочинстві термін «окрема ухвала» не вживається, однак визначаються конкретні обов'язки судді щодо захисту прав людини

(ст. 206 КПК України). В той же час, положеннями КУпАП механізми реагування суду на виявлені порушення законодавства не передбачені взагалі.

Наприкінці 2000-го року законодавець вніс елемент судового контролю до положень КУпАП, поклавши в тому числі на суд повноваження з контролю за своєчасністю та правильністю виконання стягнення.

Таким чином, не можна заперечувати притаманності суду контрольної функції в аспекті моніторингу реалізації судових рішень.

Не варто забувати, що діяльність суду у кримінальних справах неминуче пов'язана і з іншою функцією: каральною.

На сьогоднішній день думки суддів щодо відповідності адміністративного стягнення поняттю покарання розділилися через те, що Кодекс України про адміністративні правопорушення не містить терміну «покарання» в контексті накладення адміністративного стягнення.

Проте Конституційний Суд України зазначив, що за сталою практикою Європейського суду з прав людини такі адміністративні стягнення, як адміністративний арешт і значні адміністративні штрафи, є співмірними з кримінальним покаранням. Принцип індивідуалізації юридичної відповідальності у процедурі притягнення особи до адміністративної відповідальності на підставі статті 485 Кодексу [Митний кодекс України. – М. В. Кравчук.] має виявлятися не лише в притягненні до відповідальності особи, винної у вчиненні правопорушення, а й у призначенні їй виду та розміру покарання з обов'язковим урахуванням характеру вчиненого протиправного діяння, форми вини, характеристики цієї особи, можливості відшкодування заподіяної шкоди, наявності обставин, що пом'якшують або обтяжують відповідальність [10].

Таким чином, при розгляді справ про адміністративні правопорушення суд наділений каральною (репресивною) функцією, так само як і наділені такою функцією інші органи та посадові особи, уповноважені на розгляд цієї категорії справ (з розмежуванням за різним ступенем примусу).

Булкат М. С. також зазначала, що серед «власних» функцій судової влади, крім здійснення правосуддя, на сьогодні можна виокремити інформаційну (комунікативну), наукову функції тощо [4, с. 221].

Натомість, нас цікавлять функціональні характеристики саме суду як органу правосуддя, а не судової влади загалом.

Відтак, можемо підсумувати, що сучасна наука виділяє наступні базові функції суду: правосуддя, правозахисна, контрольна та каральна. І лише одна з них не притаманна жодному іншому органу влади в Україні.

При цьому, існує і інший сучасний підхід до визначення предмета дослідження у функціональному призначенні саме судової гілки влади: правосуддя є завданням судової влади та має ряд функцій.

Мирось К. В. вказує, що реалізація функцій правосуддя спрямовується на затвердження верховенства права та, поряд з цим, на вирішення завдань правосуддя. Саме це визначає соціальне призначення правосуддя [11, с. 628].

Відтак у сучасній науці існує два погляди на функціональне призначення суду як органу судової влади: 1) правосуддя, як основна функція, та інші допоміжні, 2) виключно правосуддя, що розгалужується на ряд інших функцій.

Варто відзначити, що правосуддя завжди розкривається через категорію справедливості. Справедливе покарання потребує мисленнєвої діяльності судді шляхом аналізу наслідків від правопорушення, характеризуючих даних порушника, оцінки пом'якшуючих та обтяжуючих вини обставин, достатності покарання для виправлення. Органи досудового розслідування та державні обвинувачі такими повноваженнями не наділені. Водночас, роль слідчого судді позбавлена експліцитних ознак справедливості та ця роль реалізується через правозахисну та контрольну функції.

Для цивільного (господарського) та адміністративного процесів справедливий розгляд справ є фундаментом завдань судочинства, як це прямо передбачено у положеннях процесуальних кодексів. Проте, існує нюанс щодо справ окремого провадження.

Натомість, при розгляді справ про адміністративні правопорушення суд наділений свободою розсуду більш обмежено в порівнянні з іншими видами процесів та така свобода розсуду перебуває в одній площині з іншими органами та посадовими особами, уповноваженими на накладення адміністративних стягнень.

Зокрема, частиною 1 статті 130 КУпАП передбачене безальтернативне стягнення: штраф у розмірі 17 тисяч гривень та позбавлення права керування транспортними засобами на строк у один рік. Відтак у даному випадку втрачається при вирішенні справи такий елемент покарання як справедливість.

І навпаки, положеннями ч. 7 ст. 122 КУпАП, до прикладу, передбачається відповідальність у вигляді накладення штрафу в розмірі від двадцяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що належить до компетенції органів Національної поліції [12].

За таких обставин, можемо зробити висновок про те, що при розгляді справ про адміністративні правопорушення як суд, так і Національна поліція виконують ідентичну функцію: правоохоронну. Віднесення певних видів правопорушень до компетенції суду відбувається виключно за критерієм важливості стягнення для порушника (обмеження свободи, позбавлення спеціального права), а також у зв'язку з недосягненням правопорушником повноліття (охорона дитинства є конституційною гарантією держави).

Висновки. Таким чином, за результатами дослідження можемо зробити висновок про те, що основу наукових поглядів щодо функцій суду складає поділ на дві основні категорії: 1) функцією суду є правосуддя, у складі якого чітко виділяються певні підфункції, що притаманні також виконавчій гілці влади, 2) функцією суду є правосуддя та інші функції, що притаманні також виконавчій гілці влади.

До функцій суду належать: правосуддя, правозахисна, контрольна, каральна та правоохоронна.

Правосуддя становить самостійну галузь державної діяльності, яку суди здійснюють шляхом розгляду і вирішення в судових засіданнях в особливій, встановленій законом процесуальній формі цивільних, кримінальних та інших справ. При цьому, правосуддя розкривається через категорію справедливості, що відрізняє його від діяльності інших державних органів.

Кодексом України про адміністративні правопорушення не встановлена особлива процесуальна форма розгляду судами справ у судових засіданнях як така. За положеннями цього Кодексу суди позбавлені можливості оперувати категорією справедливості.

У справах про адміністративні правопорушення суди не наділені дискрецією, відмінною від тієї, що притаманна, наприклад, органам Національної поліції. Тобто як суддя, так і поліцейський, у процедурі розгляду справ про адміністративні правопорушення проходить однакові етапи накладення адміністративного стягнення.

За таких висновків потребує подальших розвідок питання ролі суду при вирішенні справ про адміністративні правопорушення задля вирішення питання, чи виконують суди функцію правосуддя при розгляді такої категорії справ.

Список використаних джерел

1. Судова влада : монографія / І. Є. Марочкін, Л. М. Москвич, І. В. Назаров та ін. ; за заг. ред. І. Є. Марочкіна. Харків : Право, 2015. 792 с.
2. Попадинець Г. О. Сутність, зміст та основні ознаки судової влади. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2021. № 4. С. 112–117. URL: http://apnl.dnu.in.ua/4_2021/4_2021.pdf#page=114 (дата звернення: 04.12.2024).
3. Чорна С. З. Правозахисна функція судової влади в умовах конституційної реформи в сучасній Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Київ, 2021. 24 с. URL: https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/49879/1/Чорна%20С.З._автореф..pdf (дата звернення: 05.01.2025).
4. Булкат М. С. Теоретико-правові засади судової влади: сучасний концепт : дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2019. 444 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/1bac_pravo/bulkat-m.-s.-teoretiko-pravovi-zasadi-sudovoyi-vladi_suchasniy-kontsept_-_d_.pdf (дата звернення: 14.01.2025).
5. Боровик А. В., Мандзик П. І. Адміністративно-правові засади розвитку системи правосуддя з урахуванням найкращих міжнародних стандартів та практик : монографія. Одеса : Юридика, 2023. 218 с.
6. Ухвала Конституційного Суду України від 14.10.1997 у справі № 44-з/97. URL: <https://ccu.gov.ua/sites/default/files/ndf/44-z.pdf> (дата звернення: 23.01.2025).
7. Колич О. Соціологія правосуддя як напрям соціології права: окремі аспекти. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2020. Т. 7. № 28. С. 63–68. URL: <https://doi.org/10.23939/law2020.28.063> (дата звернення: 09.02.2025).
8. Васильченко О. П., Процюк І. В. Окремі аспекти формування вчення про поділ державної влади. *Актуальні проблеми держави і права*. 2024. № 104. С. 23–29. URL: <https://doi.org/10.32782/apdp.v104.2024.4> (дата звернення: 02.03.2025).
9. Остафійчук Л. А. Судовий контроль в адміністративному судочинстві і дискреція судів першої інстанції щодо його встановлення. Новітні досягнення та вектори розвитку сучасної юриспруденції: колективна монографія / За заг. ред. Т. О. Коломоєць. Львів-Торунь : Ліга-Прес, 2021. Ч. 1. С. 338–416 (дата звернення: 02.03.2025).

10. Рішення Другого сенату Конституційного Суду України у справі за конституційними скаргами Барсегяна Геворка Сенекеримовича та Ліненко Наталії Миколаївни щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 485 Митного кодексу України (щодо індивідуалізації юридичної відповідальності) від 15 червня 2022 року № 4-р(II)/2022. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-22#Text> (дата звернення: 09.02.2025).
11. Мирось К. Реалізація контрольної функції правосуддя при оспоруванні рішень міжнародного комерційного арбітражу по господарським справам. Актуальні питання у сучасній науці. 2023. № 12(18). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-12\(18\)-624-631](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-12(18)-624-631) (дата звернення: 17.01.2025).
12. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 - 212-24) : Кодекс України від 07.12.1984 № 8073-X : станом на 1 лют. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 16.02.2025).

References

1. Sudova vlada : monohrafiia [*Judiciary: monograph*] (2015) / I. Ye. Marochkin, L. M. Moskvych, I. V. Nazarov ta in. ; za zah. red. I. Ye. Marochkina. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
2. Popadynets, H. O. (2021). Sutnist, zmist ta osnovni oznaky sudovoi vlady [*The essence, content and main features of the judiciary*]. *Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii - Actual problem of jurisprudence*, 4, 112–117. Retrieved from http://apnl.dnu.in.ua/4_2021/4_2021.pdf#page=114 [in Ukrainian].
3. Chorna S. Z. Pravozakhysna funktsiia sudovoi vlady v umovakh konstytutsiinoï reformy v suchasniï ukraini [*The human rights protection function of the judiciary in the context of constitutional reform in modern Ukraine*]: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.02. Kyiv, 2021. 24 s. Retrieved from https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/49879/1/Chorna%20S.Z._avtoref..pdf [in Ukrainian].
4. Bulkat M. S. Teoretyko-pravovi zasady sudovoi vlady: suchasnyi kontsept [*Theoretical and legal foundations of the judiciary: a modern concept*]: dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.01. Kyiv, 2019. 444 s. Retrieved from https://fpk.in.ua/images/biblioteka/1bac_pravo/bulkat-m.-s.-teoretiko-pravovi-zasadi-sudovoyi-vladi_suchasniy-kontsept_-_d_.pdf [in Ukrainian].
5. Borovyk A. V. Administratyvno-pravovi zasady rozvytku systemy pravosuddia z urakhuvanniam naikrashchykh mizhnarodnykh standartiv ta praktyk [*Administrative and legal principles for the development of the justice system, taking into account the best international standards and practices*]: monohrafiia / A. V. Borovyk, P. I. Mandzyk. Odesa : Vyd-vo «Iurydyka», 2023. [in Ukrainian].
6. Ukhvala Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy [Ruling of the Constitutional Court of Ukraine] vid 14.10.1997 u spravi № 44-z/97. Retrieved from <https://ccu.gov.ua/sites/default/files/ndf/44-z.pdf> [in Ukrainian].
7. Kolych, O. (2020). Sociology of justice as a direction of sociology of law: certain aspects. *Visnik Nacionalnogo universitetu «Lvivska politehnika» - Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Series: Legal sciences*, 7(28), 63–68. Retrieved from <https://doi.org/10.23939/law2020.28.063> [in Ukrainian].
8. Vasylenko, O. P. & Protsiuk, I. V. (2024). Okremi aspekty formuvannia vchennia pro podil derzhavnoi vlady [Certain aspects of the formation of the doctrine of the separation of state power]. *Aktualni problemy derzhavy i prava - Actual problems of state and law*, 104, 23–29. Retrieved from <https://doi.org/10.32782/apdp.v104.2024.4> [in Ukrainian].
9. Ostafichuk, L. A. (2021). Sudovi kontrol v administrativnomu sudochynstvi i dyskretsiia sudiv pershoi instantsii shchodo yoho vstanovlennia. Novitni dosiahnennia ta vektory rozvytku suchasnoi yurysprudentsii [*Judicial control in administrative proceedings and the discretion of courts of first instance regarding its establishment. Latest achievements and vectors of development of modern jurisprudence*]: kolektyvna monohrafiia / Za zah. red. T. O. Kolomoiets. Lviv-Torun : Liha-Pres, 1, 338- 416 [in Ukrainian].
10. Rishennia Druhoho senatu Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinymy skarhamy Barseghiana Hevorka Senekerymovycha ta Linenko Natalii Mykolaivny shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) statti 485 Mytnoho kodeksu Ukrainy (shchodo indyvidualizatsii yurydychnoi vidpovidalnosti) [Decision of the Second Senate of the Constitutional Court of Ukraine in the case on constitutional complaints of Barseghyan Gevorg Senekerimovych and Linenko Natalia Mykolaivna regarding the compliance with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of Article 485 of the Customs Code of Ukraine (regarding individualization of legal liability)] vid 15 chervnia 2022 roku № 4-r(II)/2022. Ofitsiyni vebportal parlamentu Ukrainy. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-22#Text> [in Ukrainian].

11. Myros, K. (2023). Realizatsiia kontrolnoi funktsii pravosuddia pry oспoriuvanni rishen mizhnarodnoho komertsiiinoho arbitrazhu po hospodarskym spravam [Implementation of the control function of justice when challenging decisions of international commercial arbitration in economic cases]. *Aktualni pytannia u suchasni nauksi Actual problems in contemporary science*, 12(18). Retrieved from [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-12\(18\)-624-631](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-12(18)-624-631) [in Ukrainian].
12. *Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia [Code of Ukraine on Administrative Offenses]* (statti 1 - 212-24) : Kodeks Ukrainy vid 07.12.1984 № 8073-X: stanom na 1 liut. 2025 r. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 12.03.2025